

6. Лотте Д. С. Некоторые принципиальные вопросы отбора и построения научно-технических терминов: Синонимия терминов / Дмитрий Семенович Лотте // Основы построения научно-технической терминологии. – М., 1961. – С. 21–24. 7. Російсько-український словник з інформатики та обчислювальної техніки / [уклад. В. Я. Карачун та ін.]. – К. : Рось, 1994. – 361 с. 8. Краткий этимологический словарь русского языка : пособие [для учителей] / [Шанский Н. М. и др.]; под ред. С. Г. Бархударова. – Изд. 2-е, испр. и доп. – М. : Просвещение, 1971. – 542 с. 9. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / [за ред. О. С. Мельничука]. – К. : Наук. думка. – Т. 2. – 1985. – 570 с. 10. Кочан І. М. Синонімія у термінології / І. М. Кочан // Мовознавство. – 1992. – № 3. – С. 32–34. 11. Англо-українсько-російський словник з інформатики та обчислювальної техніки / [уклад. Коссак О. М., Маньковський С. Л.]. – Л. : Світ, 1991. – 488 с. 12. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування / [авт.-уклад. : Проїдаков Е. М., Теплицький Л. А.]. – Вид. 1. – К. : СофтПрес, 2005. – 552 с.

УДК 61(02)(043)

Олександр Герасименко
Донецький національний медичний університет

КУЛЬТУРА ТЕРМІНОВЖИВАННЯ ТА НАУКОВОЇ МОВИ В ДИСЕРТАЦІЯХ ТА АВТОРЕФЕРАТАХ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

© Герасименко О. І., 2012

Проаналізовано стан терміновживання та наукової мови в дисертаціях та авторефератах медичної галузі та зроблено висновок, що необхідно ввести офіційне рецензування дисертацій та авторефератів фахівцями української мови.

Ключові слова: українська мова, терміновживання, медична термінологія, дисертація

The author analyzed the state of the use of scientific terms and scientific language in the Manuscript medical field, and concluded on the need to introduce a formal review of dissertations and abstracts of the specialists of the Ukrainian language.

Keywords: Ukrainian language, use of scientific terminology, medical terminology, thesis.

Л. Симоненко та Н. Місник у статті «Про «стан здоров'я» мови медицини» відзначають, що «Сучасний етап розвитку термінознавства характеризується тим, що основним напрямком роботи в цій галузі є практичний аспект удосконалення термінології. Останнім часом науковці акцентують увагу на тому, що саме робота з упорядкування термінології є необхідною умовою ефективного розвитку наукових досліджень, розвитку міжнародної співпраці, видання наукової та довідкової літератури, а також підвищення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах» [1].

Остаточне унормування та уніфікація української медичної термінології триває й буде продовжуватися, наукова термінологія не є сталою системою, вона живе, змінюється, пристосовується до потреб сучасності.

Незважаючи на різні проблеми на шляху мовної українізації сфери медицини, посібники для вищих та середніх навчальних закладів на сьогодні видаються українською мовою. Також посилено продовжується лексикографічна робота в галузі медичної наукової термінології. Зокрема за останні двадцять років укладено та видано значну кількість медичних словників та довідників (для прикладу наведемо окремі видання):

- «Англо-український словник медичних термінів» у 2-х тт за редакцією В. М. Запорожана (Одеса);

- «Орфографічний словник українських медичних термінів», укладачі Л. І. Петрух, І. М. Головка, О. Я. Томашевська (Львів);
- «Російсько-український медичний словник з іншомовними назвами», автор Нечай С. (Київ);
- «Російсько-український медичний словник професійної мови фахівців з внутрішніх хвороб (із тлумаченням термінів)», автор М. Присяжнюк (Київ);
- «Російсько-український медичний словник», автори О. Мусій, С. Нечай, О. Соколюк, С. Гаврилюк (Київ);
- «Російсько-український словник медичної номенклатури», автор Ветошук В. І., (Івано-Франківськ);
- «Російсько-український словник медичної термінології», автор О. К. Усатенко (Київ);
- «Російсько-український словник наукової термінології: Біологія. Хімія. Медицина», редактор-лексикограф Л. О. Симоненко (Київ);
- «Російсько-український-англійський базовий словник студента-медика», автори Г. О. Золотухін, Н. П. Литвиненко, Н. В. Місник та інші (Київ);
- «Російсько-українсько-латинський словник гігієнічних термінів» за редакцією Є. Г. Гончарука (Київ);
- «Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов: биохимия, физиология, химия», автори М. С. Власенко, О. К. Усатенко, Ю. В. Хмелевский, В. Г. Шевчук; від редакцією В. Г. Коляденко, Ю. В. Шаніна (Київ);
- «Словник-довідник термінів судової медицини», автор О. Герасименко (Київ);
- «Судово-медичний російсько-український словник-довідник», автор О. І. Герасименко (Київ);
- «Тлумачний словник медичних термінів (російською, латинською та українською мовами)» Н. П. Литвиненко та Н. В. Місник (Київ – Ірпінь, 2010 р.);
- «Українсько-латинський анатомічний словник», автор М. А. Нетлюх (Львів);
- «Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник» у 2-х тт за редакцією М. Павловського, Л. Петрух, І. Головка (Львів);
- «Українсько-російсько-англійський словник з кардіології» за редакцією В. О. Боброва, М. П. Павловського (Львів);
- «Українсько-російсько-латинський та Російсько-українсько-латинський словник (з анестезіології, реаніматології, інтенсивної терапії та гіпербаричної оксигенації)» за редакцією Л. В. Усенко (Київ); та багато інших, в тому числі вузькоспеціальних.

На сьогодні медичну науку можна вважати однією з найзабезпеченіших з лексикографічної точки зору (видано біля 70 словників різних галузей медицини).

І як не дивно, головною проблемою на сьогодні є саме використання цього неоціненного надбання фахівцями і, зокрема, науковцями медиками. З погляду на це нами було проаналізовано понад 50 захищених у спеціалізованих радах дисертаційних робіт та авторефератів до них за спеціальностями патологічна анатомія, судова медицина, патологічна фізіологія, онкологія тощо.

Фактично немає жодної дисертаційної роботи без суттєвих термінологічних та мовних помилок, це спостерігається в роботах, які виконані пошукувачами як східного, так і західного регіонів України. Через відносно значний синонімічний ряд у медичній термінології іноді дисертанти використовують не унормовані терміни, а русизми, терміни з побутової лексики тощо, тобто не заглядають до словників. Часто використовують російськомовний варіант дієприкметників, сполучників, не кажучи вже про невірне використання прийменників, особливо невмотивоване вживання прийменника *–при*, що викликає порушення синтаксичної норми.

Наприклад, типовими граматичними та стилістичними помилками перекладу з російської, що трапляються в текстах є (російською/неправильно/правильно): более высокая/більш висока/вища; наиболее значительное/найбільш значне/найзначніше; встречаются случаи/зустрічаються випадки/трапляються випадки; исключение/виключення/виняток; к ним относятся/до них відносяться/до них належать; представляет собой/представляє собою/є, являє собою; цель/ціль/мета; несколько человек/декілька чоловік/декілька осіб; по инструкции/по інструкції/за інструкцією тощо.

Величезною проблемою є комп'ютерний переклад наукових текстів. Один із дисертантів з Харківського медичного університету надрукував автореферат за комп'ютерним перекладом без жодного виправлення і в такому вигляді він був переданий до ВАКу України. Слід зауважити, що окрім наукової термінології, у дисертаціях та авторефератах значна кількість орфографічних та стилістичних помилок, іноді кричущих та алогічних.

Кожна дисертація до того, як вона надіслана до ВАКу (тепер ДАКу), пройшла апробацію в установі, де виконувалася, де було мінімум два рецензенти, як правило доктори наук, на захисті було два-три офіційних опоненти теж доктори наук, не кажучи вже про те, що спеціалізована вчена рада давала дозвіл на видання автореферату. А стан окремих робіт, з мовної точки зору, жахливий.

Таким чином, одним з основних та невідкладних завдань на сьогодні є підвищення культури терміновживання та наукової мови в дисертаціях та авторефератах медичної галузі, а із цією метою ДАКу при МОНМС України необхідно ввести **обов'язкове рецензування дисертаційних робіт та авторефератів фахівцями з української мови** із обов'язковим поданням рецензії до спеціалізованої ради із захисту дисертацій.

1. Симоненко Л. Про «стан здоров'я» мови медицини / Людмила Симоненко, Наталія Місник // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка» : Серія «Проблеми української термінології». – № 453. – 2002. – С. 262–269.

УДК 33

Ольга Збожна

Тернопільський національний економічний університет

ТЕХНОЛОГІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ДОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ЧАСОПИСІВ

© Збожна О. М., 2012

У статті йдеться про українські технологічні терміни та долю українських науково-популярних часописів «Наука і суспільство» і «Науковий світ».

Ключові слова: українська мова, плавлення, топлення, хемія, ресурси, кшталт, на кшталт, якість.

This article is about Ukrainian technological terms and fate scientific-fame magazine «Science and society» and «Scientific world».

Keywords: Ukrainian language, melting, alloy, chemistry, resource, similarity, like, quality.

«Кожний наш чоловік знає, що ціль наша єсть: вибороти нашому народови поважне становисько між іншими народами, та не заржавілими списами чубатих дідів наших, а живим словом, русько-українською мовою».

Відень 23 Цвітня 1869 р. Іван Пулюй

«Що не Голова, то Розум і то не абиякий, а Великий Розум» – казав мій дід Іван, заохочуючи нас, – своїх онуків, до читання книжок. Зазвичай кожне наступне покоління користується плодами праці попереднього, щось додає від себе й ці напрацювання передає в спадок тим, хто йде за ними. Так побудований Світ.